

การจัดทำแบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project idea) ของทุกโครงการภายใต้งบประมาณของกลุ่มจังหวัด
แบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project idea)

ประเด็นยุทธศาสตร์ การพัฒนาภาคตะวันออกเชิงเหือนตอนบนกลุ่มที่ ๒ ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การส่งเสริมพัฒนาการผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่มทางการเกษตร

กลยุทธ์ ๒) ส่งเสริมการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิตทางการเกษตรให้สอดคล้องกับตลาด

๓) สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาการผลิตและการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า

วิสัยทัศน์ : ส่งเสริมการเกษตรด้วยนวัตกรรม ท่องเที่ยว ๓ ธรรม เชื่อมโยง ๓ ประเทศ มุ่งพัฒนาเศรษฐกิจสู่อาเซียน

หัวข้อ	รายละเอียด
๑. ชื่อโครงการ	โครงการผลิตและแปรรูปปลานิลคุณภาพสูงที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม งบประมาณ ๗,๕๕๐,๐๐๐ บาท
๒. ความสำคัญของโครงการ หลักการและเหตุผล	<p>ในปัจจุบันปลานิลสามารถส่งออกเป็นสินค้าไปสู่ต่างประเทศในลักษณะของปลาแล่นเนื้อ (fillets) โดยมีโรงงานห้องเย็นเริ่มรับซื้อปลานิลเพื่อแปรรูปส่งออกจำหน่ายต่างประเทศ ตลาดที่สำคัญๆ เช่น สหรัฐอเมริกา ยุโรป ซาอุดีอาระเบีย อย่างไรก็ตามการส่งออกปลานิลดังกล่าวยังมีปริมาณไม่มาก เนื่องจากการเลี้ยงเพื่อให้ได้ ผลผลิตที่มีคุณภาพมีจำนวนน้อย และความเสี่ยงภัยในเรื่องราคา สำหรับการเพาะเลี้ยงปลานิลในประเทศไทยนั้น มีอัตราการขยายตัวเพิ่มมากขึ้น โดยส่วนใหญ่เป็นการเลี้ยงเพื่อการบริโภคภายในประเทศ แต่ได้มีความพยายามปรับปรุงสายพันธุ์ พัฒนาเทคนิคการเลี้ยงเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีลักษณะและคุณภาพตรงกับความต้องการของตลาดต่างประเทศ เช่น ทั้งทางด้านการพัฒนาสายพันธุ์ ด้านอาหาร และระบบการเลี้ยงที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อพัฒนาคุณภาพเนื้อปลาให้ดีขึ้น มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนครจึงนำระบบการเลี้ยงแบบครบวงจรด้วยระบบการเลี้ยงแบบไบโอฟล็อก (Biofloc) เป็นทางเลือกสำหรับเกษตรกร การพัฒนาการเกษตรและอุตสาหกรรมการเกษตรสู่ความมั่นคงและยั่งยืน เน้นการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการแปรรูปด้วยนวัตกรรมการแปรรูปด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัยสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลในการส่งเสริมการเป็นเมืองนวัตกรรมแห่งอาหาร “Food Innopolis” ให้เป็นอาหารเลิศรส ที่มีความปลอดภัยตลอดห่วงโซ่อุปทาน</p> <p>กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเชิงเหือนตอนบนกลุ่มที่ ๒ เป็นกลุ่มจังหวัดที่มีความได้เปรียบทางภูมิศาสตร์เหมาะแก่การทำการประมงโดยจังหวัดนครพนม และมุกดาหารมีอาณาเขตติดกับแม่น้ำโขงและมีแม่น้ำสาขาย่อยหลายสาย จังหวัดสกลนครมีแม่น้ำสาขาของแม่น้ำโขง มีทะเลสาบหนองหารและอ่างเก็บน้ำซึ่งเป็นแหล่งน้ำตามธรรมชาติและมีโครงการชลประทานขนาดใหญ่ ให้กับชุมชนที่อาศัยอยู่โดยรอบและบริเวณใกล้เคียง ซึ่งส่วนใหญ่แล้วมีอาชีพทำการประมง และเป็นแหล่งผลิตสัตว์น้ำจืดที่สำคัญเหมาะแก่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการเกษตร แม้ภูมิศาสตร์จะมีความสมบูรณ์เพียงใดก็ตามในการทำการประมงก็ยังมีอุปสรรคปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพน้ำ และปริมาณน้ำ เช่น ในแม่น้ำโขงมีการขึ้น-ลงของระดับน้ำฉับพลันผิดธรรมชาติโดยเขื่อนในประเทศจีนทำให้ผู้เลี้ยงปลาในกระชังได้รับความเดือดร้อน และการเลี้ยงปลาในกระชังจำนวนมากทำให้เกิดปัญหาด้านคุณภาพน้ำ เนื่องจากของเสียที่เกิดจากการขับถ่ายของสัตว์น้ำและของเสียที่เกิดจากอาหารที่เหลือจากการให้สัตว์น้ำในปริมาณที่มากเกินไป การสะสมปริมาณของเสียมากขึ้นเรื่อยๆ ก็ย่อมไม่เป็นผลดีต่อการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอย่างแน่นอน</p> <p>ปลานิล เป็นปลาที่มีคุณสมบัติเด่น คือ เป็นที่นิยมของผู้บริโภคอย่างกว้างขวางในปัจจุบัน เพราะเป็นปลาที่สามารถขยายพันธุ์ได้ง่าย เจริญเติบโตเร็ว เมื่อมีรสชาดีอร่อย และสามารถนำมาปรุงอาหารได้หลากหลาย จึงมีผู้นิยมบริโภคกันอย่างกว้างขวาง ปลานิลเป็นปลาที่อดทนและปรับตัว</p>

หัวข้อ	รายละเอียด
	<p>เข้ากับสภาพแวดล้อมได้ดี กินอาหารได้หลากหลายชนิด และกรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้จัดยุทธศาสตร์การพัฒนาลานิล (พ.ศ. ๒๕๕๓ - ๒๕๕๗) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าปลานิล และเพิ่มศักยภาพและเสริมสร้างขีดความสามารถในการขยายตลาดต่างประเทศ ฯลฯ โดยมีกลยุทธ์เพื่อวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการเพาะเลี้ยงและปรับปรุงพันธุ์ ส่งเสริมการเลี้ยงให้ผลผลิตสูง และส่งเสริมการเลี้ยงที่ใช้ต้นทุนต่ำ ปัญหาด้านจัดการสิ่งแวดล้อม และปัญหากลืนโคลนยังเป็นปัญหาสำคัญโดยเฉพาะกับเกษตรกรที่เลี้ยงในบ่อดิน ไม่ได้เลี้ยงในระบบกระชังในแหล่งน้ำขนาดใหญ่สินค้าปลานิลจากเกษตรกรกลุ่มนี้จะไม่เป็นที่ยอมรับจากตลาด ทำให้ขาดโอกาสในการรับการส่งเสริมและพัฒนาไปอย่างน่าเสียดาย ระบบการเลี้ยงแบบไบโอฟล็อก (Biofloc) เป็นระบบการเลี้ยงปลาที่อาศัยหลักการบำบัดน้ำที่ใช้ในการเลี้ยงด้วยตะกอนจุลินทรีย์ (biofloc) มาช่วยในการย่อยสลายของเสีย ที่เกิดขึ้นในบ่อเลี้ยง เช่น เศษอาหาร สิ่งขับถ่ายเปลี่ยนให้เป็นรังของแบคทีเรีย ลดการเปลี่ยนถ่ายน้ำทำให้ผู้เลี้ยงใช้น้ำน้อยและสามารถตัดวงจรการเกิดโรคระบาด ลดการใช้ยาและสารเคมี และปลอดภัยจากเชื้อโรคที่จะส่งผลกระทบต่อระบบทางเดินอาหารของมนุษย์ การเลี้ยงด้วยระบบนี้จึงเป็นทางเลือกสำคัญในการสร้างงาน สร้างอาชีพใหม่ให้กับเกษตรกรในกลุ่มจังหวัดฯ ที่ต้องการจะเลี้ยงปลาให้ได้คุณภาพสูงแต่อยู่ห่างไกลจากแม่น้ำสายหลักและแหล่งน้ำขนาดใหญ่</p> <p>การก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (aging society) ประเทศไทยและอีกหลายประเทศมีประชากรอายุ ๖๐ ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ ๑๐ ของประชากรทั้งประเทศ และในอนาคตอันใกล้ จะเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (aged society) มีประชากรอายุ ๖๐ ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ ๒๐ ดังนั้นแนวโน้มคุณลักษณะเป็นผู้สูงอายุในอนาคตจะมีการศึกษาค้นคว้าดี ตระหนักและรู้จักดูแลเอาใจใส่ตัวเองมากขึ้นรวมถึงใส่ใจมากขึ้นในการเลือกรับประทานอาหารที่มีสารอาหารเหมาะสมกับวัยและสุขภาพของตนเอง ปลาคือผลิตภัณฑ์อาหารสำหรับผู้สูงอายุเนื่องจากเคี้ยวกลืนและเป็นแหล่งโปรตีนย่อยได้ง่าย</p> <p>ระบบการเลี้ยงแบบไบโอฟล็อกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และการแปรรูปอาหารพร้อมปรุงพร้อมบริโภค เป็นทางเลือกหนึ่งที่ปลอดภัยจากสารเคมี ดูแลง่าย สะดวกต่อการจัดการ จึงเป็นการผลิตอาหารเพื่ออินทรีย์ (organic food) เพื่อสุขภาพสามารถผลิตได้ทั่วไปนอกจากนี้วิถีชีวิตส่งผลให้ผู้บริโภคส่วนใหญ่หันไปบริโภคอาหารพร้อมบริโภค (ready to eat) ซึ่งหาซื้อได้จากร้านสะดวกซื้อต่าง ๆ กันมากขึ้น อาหารพร้อมปรุง-พร้อมบริโภคแช่เย็นและพร้อมบริโภคแช่เยือกแข็ง (chilled and frozen ready meals) จัดเป็นกลุ่มผลิตภัณฑ์ที่มีสัดส่วนยอดขายสูง และถือเป็นหนึ่งในผลิตภัณฑ์ที่กำลังมาแรงและมีวางจำหน่ายตามร้านสะดวกซื้อทั่วไป เนื่องจากผู้บริโภคมองว่าอาหารประเภทนี้มีความสะดวกในการบริโภคและมีความสดใหม่กว่า ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ตลาดอาหารพร้อมปรุงพร้อมบริโภคแช่แข็งได้เข้ามามีบทบาทมากขึ้นกับวิถีชีวิตของคนในชุมชนเมืองที่ปัจจุบันหันมาบริโภคอาหารพร้อมปรุง-พร้อมบริโภคแช่แข็งในตลาดระดับบน (premium market) มากขึ้น การพัฒนาการแปรรูปผลิตภัณฑ์ปลาเพื่อเป็นผลิตภัณฑ์อาหารพร้อมบริโภคจึงเป็นแนวทางที่จะช่วยรายได้จากการท่องเที่ยวให้เพิ่มขึ้นสร้างแนวทางการแบบพึ่งพาตนเองช่วยยกระดับเศรษฐกิจระดับท้องถิ่น นอกจากนี้ยังสามารถประยุกต์ใช้ในเชิงการค้าคู่ขนานไปกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้</p> <p>ความเร่งด่วน</p> <p>ปลานิลเป็นปลาที่มีอัตราการเจริญเติบโตสูง เลี้ยงง่าย มีอัตราผลตอบแทนสูงและระยะเวลาคืนทุนสั้นทั้งยังมีการพัฒนาเทคโนโลยีและองค์ความรู้ด้านการเพาะเลี้ยงและการแปรรูปอย่างต่อเนื่อง ในการพัฒนายุทธศาสตร์จึงต้องมีการนำนวัตกรรมทางจึงจะสามารถก้าวข้ามและหลุดพ้นกับดักแห่งความยากจน (poverty trap) แผนงานบูรณาการการพัฒนาศักยภาพการผลิตภาคเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน การสร้างความเข้มแข็งให้เศรษฐกิจรายสาขา แนวทางการดำเนินงาน การยกระดับมาตรฐานการผลิตสินค้าเกษตร และแปรรูปสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าเกษตรด้วยการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม โดยใช้การผลิตและแปรรูปปลานิลคุณภาพสูงที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมการปลานิลเป็นตัวขับเคลื่อน มาบูรณาการกับนวัตกรรม (innovation) และเทคโนโลยีการแปรรูปอาหารพร้อมปรุง-</p>

หัวข้อ	รายละเอียด
	พร้อมบริโภคแช่เยือกแข็งจะสามารถช่วยยกระดับจากสินค้าเกษตรระดับล่างขึ้นสู่การเป็นสินค้าเกษตรระดับบน สำหรับผู้บริโภคที่มีความจำเพาะ (unique) จะเป็นการทำให้สินค้าที่ธรรมดากลายเป็นสินค้าที่มีมูลค่าสูงและสามารถรองรับสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์และก้าวสู่การเป็นอาหารแห่งอนาคต เกษตรกรสามารถนำความรู้ไปลดการเคลื่อนย้ายแรงงานออกนอกภาคเกษตร พื้นที่และสินค้าเกษตรได้รับการบริหารจัดการอย่างเหมาะสม"การเกษตรเป็นอาชีพที่มีความมั่นคงสร้างรายได้ และเกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน
๓. วัตถุประสงค์ของโครงการ	<p>๑). เพื่อขับเคลื่อนให้กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนกลุ่มที่ ๒ เข้าสู่การเป็นเมืองเกษตรและอุตสาหกรรมการเกษตร</p> <p>๒) ส่งเสริมการผลิตทางการเกษตรให้มีประสิทธิภาพโดยใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีโดยการพัฒนากระบวนการผลิตและแปรรูปต้นแบบ</p> <p>๓) สร้างสินค้าเกษตรแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าให้สอดคล้องกับตลาดโดยการส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารปรั่งสุกพร้อมรับบริโภคจากปลานิลคุณภาพสูงสำหรับจำหน่ายให้นักท่องเที่ยว</p> <p>๔) เพื่อเพิ่มรายได้และพัฒนาอาชีพจากการเลี้ยงปลานิลคุณภาพสูง</p>
๔. ตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการ	<p>๑) ต้นแบบระบบการผลิตระบบการเลี้ยงแบบไบโอฟลอค ๑ ระบบ</p> <p>๒) เกษตรกรต้นแบบที่ผลิตปลานิลในระบบการเลี้ยงแบบไบโอฟลอคอย่างน้อย ๓ ครัวเรือน</p> <p>๓) จำนวนผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากปลานิลปรั่งสุกแช่เยือกแข็งที่ได้รับการศึกษาและพัฒนานวัตกรรมเป็นอาหารพร้อมรับประทานและสามารถจำหน่ายได้ จำนวน ๑๐ ผลิตภัณฑ์</p> <p>๔) ต้นแบบสายการผลิตปลานิลปรั่งสุกแช่เยือกแข็ง ๑ สายการผลิต</p>
๕. ผลผลิต/ผลลัพธ์	<p><u>ผลผลิต</u></p> <p>๑) ต้นแบบระบบการผลิตระบบการเลี้ยงแบบไบโอฟลอค ๑ ระบบ</p> <p>๒) เกษตรกรต้นแบบที่ผลิตปลานิลในระบบการเลี้ยงแบบไบโอฟลอคอย่างน้อย ๓ ครัวเรือน</p> <p>๓) จำนวนผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากปลานิลปรั่งสุกแช่เยือกแข็งที่ได้รับการศึกษาและพัฒนานวัตกรรมเป็นอาหารพร้อมรับประทานและสามารถจำหน่ายได้ จำนวน ๑๐ ผลิตภัณฑ์</p> <p>๔) ต้นแบบสายการผลิตปลานิลปรั่งสุกแช่เยือกแข็ง ๑ สายการผลิต</p> <p>๕) ประชาชนผ่านการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการและการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ เรื่อง การผลิตปลานิลในระบบการเลี้ยงแบบไบโอฟลอค อย่างน้อย ๑๕๐ คน</p> <p><u>ผลลัพธ์</u></p> <p>๑) ประชาชนได้ใช้บริการศูนย์การเรียนรู้และแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro-tourism) การผลิตปลานิลในระบบการเลี้ยงแบบไบโอฟลอค จำนวน ๔ แหล่งเรียนรู้</p> <p>๒) เกษตรกรต้นแบบในกลุ่มจังหวัดมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจำหน่ายปลานิลและปลานิลแปรรูป ร้อยละ ๒</p> <p>๓) ประชาชนและนักท่องเที่ยวได้บริโภคผลิตภัณฑ์ปลานิลที่มีคุณภาพสูง สะอาด ปลอดภัย และปลอดภัย ๑๐ ผลิตภัณฑ์</p> <p>๔) จำนวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรเพิ่มขึ้น ๒ งานวิจัย</p>
๖. ความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์	<p>ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การส่งเสริม พัฒนาการผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่มทางการเกษตร</p> <p>กลยุทธ์ ๒) ส่งเสริมการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิตทางการเกษตรให้สอดคล้องกับตลาด</p> <p>๓) สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาการผลิตและการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า</p>
๗. ระยะเวลา	ในรอบปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐
๘. กิจกรรมหลักของโครงการ	
กิจกรรมต้นทาง (Upstream)	
๘.๑ กิจกรรมหลักที่ ๑ งบประมาณ	การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ต้นแบบในการผลิตปลานิลในระบบการเลี้ยงแบบไบโอฟลอค จำนวน ๑,๘๐๐,๐๐๐ บาท

หัวข้อ	รายละเอียด
ผู้รับผิดชอบ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	๑. สาขาวิชาประมง คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ๑. สำนักงานประมงจังหวัดสกลนคร และศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดเขต ๓ (สกลนคร) ๒. สำนักงานประมงจังหวัดนครพนม และศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดนครพนม ๓. สำนักงานประมงจังหวัดมุกดาหาร และศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดมุกดาหาร
๘.๒ กิจกรรมหลักที่ ๒ งบประมาณ ผู้รับผิดชอบ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตรการผลิตปลานิลในระบบการเลี้ยงแบบไบโอฟลอค จำนวน ๓๐๐,๐๐๐ บาท ๑. สาขาวิชาการประมง คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ๑. สำนักงานประมงจังหวัดสกลนคร และศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดเขต ๓ (สกลนคร) ๒. สำนักงานประมงจังหวัดนครพนม และศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดนครพนม ๓. สำนักงานประมงจังหวัดมุกดาหาร และศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดมุกดาหาร
กิจกรรมกลางทาง (Midstream)	
๘.๓ กิจกรรมหลักที่ ๓ งบประมาณ ผู้รับผิดชอบ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	การพัฒนานวัตกรรมการแปรรูปและการผลิตปลานิลปรุงสุกพร้อมบริโภค จำนวน ๕,๔๕๐,๐๐๐ บาท ๑. โรงงานต้นแบบอุตสาหกรรมเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร -